

Науменко Наталія

(Національний університет харчових технологій, м. Київ)

«ПРИГОДИ СЛІВ У СВІТІ ТЕХНОЛОГІЙ»: ПРИНЦИПИ ВИКЛАДАННЯ АНГЛОМОВНОЇ БАЗОВОЇ ЛЕКСИКИ СТУДЕНТАМ ТЕХНІЧНОГО ЗВО

Що означає знати мову своєї професії? Це – вільно володіти лексикою свого фаху, вільно нею послуговуватися. Мовні знання – один із основних компонентів професійної підготовки [2, с. 16]. Оскільки мова виражає думку, є засобом пізнання й діяльності, то правильного професійного спілкування людина вчиться все своє життя. Володіння іноземною мовою своєї професії підвищує ефективність праці, допомагає краще орієнтуватися на виробництві та в безпосередніх наукових і ділових контактах.

Знання іноземної мови асоціюється зі знанням слів, тоді як володіння мовою – з лексичними навичками, які й забезпечують функціонування лексики у спілкуванні [3, с. 92]. У курсі «Іноземна мова (за професійним спрямуванням)» для майбутніх технологів, концепція якого твориться на межі наукового та офіційно-ділового стилів, головний інтерес для вивчення являють такі лексичні масиви: **термінологія, професіоналізми, канцеляризми**, а з точки зору співвідношення змісту (лексичного значення) та зовнішньої форми слова – **синоніми, омоніми та пароніми**. Студенти **першого курсу** не лише актуалізують отримані у середній школі правила вимови та правопису слів, а й отримують базові знання з фахової лексики. Інноваційна система навчання іноземного мовлення FIXAT (Л. Сухожєвський, 1983 – К. Тищенко, 2000) включає 6 рівнів: фіксація, імітація, комбінація, систематизація, активізація, трансформація (назви яких разом створюють абрєвіатуру). У частині «читання» важливість засвоєння нових слів окреслено такими категоріями:

1 рівень: 1. Почати з детективів і простих оповідань (у нашому випадку – науково-популярна література за фахом. – Н.Н.): якщо сенс 1...2 сторінок не

вловлюється – взяти простішу книжку; якщо зрозуміло хоча б половину – прочитати розділ І.

2 рівень: 1. Скласти план прочитаного уривка з 4...5 пунктів (рідною мовою, згодом – іноземною). ... Завести кишеньковий щоденник для яскравих подробиць, слів, зворотів... Підкреслювати часто вживані слова.

3 рівень: 1. Тренаж з аркуша у реферуванні та перекладі. 2. У щоденнику завести розділ для власних міркувань про прочитане.

4 рівень: 1. Щопевний час переглядати виписки, сортувати їх. 2. Збирати список важкозасвоєваних слів.

5 рівень: 1. Читати газети, журнали, художню і спеціальну літературу. 2. Збирати свою бібліотеку текстів обраних галузей знань.

6 рівень: Уміти користуватися словниками: двомовними, тлумачними, фразеологічними, термінологічними.

(Узагальнено за джерелами [4, с. 259-260; 5, с. 101-103]).

Одне з занять у групах першокурсників, як правило, проходить у форматі наукової конференції. Виголошується низка доповідей, сполучених певною загальною темою та супроводжуваних наочними матеріалами (здебільшого презентаціями PowerPoint), що являє особливий інтерес і важливість із точки зору засвоєння базових фахових понять і мовних норм студентами.

Під час виголошення доповіді викладач стежить за правильністю вимови, слововживання, дотриманням правил побудови речень. У разі наявності помилок у вимові слів (як правило, нових для студента або вузькоспеціальних термінів) викладач фіксує їх окремим списком, зазначаючи транскрипцію.

Після завершення всіх доповідей педагог на основі укладеного списку створює зв'язний імпровізований текст, умовно названий «Пригоди слів». Художні твори про подорожі, відкриття, сміливі наукові експерименти, авантюрні або героїчні вчинки характеризуються високою інтригою, заплутаними сюжетними лініями, фантастичними колізіями та напруженою фабулою [1, с. 269], а тому їх особливо любляють читачі підліткового віку,

до яких належать і першокурсники. У науковій періодиці час від часу з'являються казкові, пригодницькі, іноді навіть детективні розповіді про слова та словоформи, фразеологізми та крилаті вислови, сутність яких відтак стає більш ясною й відкритою до сприйняття учнями й студентами.

Озвучуючи свою «пригоду слів», щоразу нову, викладач дає студентам вимову та транскрипцію важких для розуміння слів (психологічно доцільний метод «м'якого» корегування помилок), пояснює способи словотвору, етимологію лексеми, її шлях із «материнської» мови – як правило, латини або давньогрецької – в англійську, а згодом і в українську; функціонування в конкретній (зокрема часовій, з урахуванням специфіки англійського дієслова) парадигмі, а також надає деякі супутні концепти. Усе це має на меті не лише надати слухачам нових мовних знань і закріпити їх (виконуючи завдання для самостійної роботи), а й розширити їхній культурологічний кругозір, притому що вони упродовж I семестру вивчають і нормативний курс «Історія та культура України».

Як відомо, словниковий запас кожного окремого мовця складається з активного та пасивного, які в сукупності утворюють словник реальний [3, с. 94]. Якщо говорити про студентів технологічного закладу вищої освіти, то до нього можуть і повинні входити й загальнонаукові терміни: як найменування процесів мовленнєвої, мисленнєвої та фахової діяльності (*reading, writing, listening, speaking, thinking, science, experiment, equipment, technology, technique*), так і базові концепти харчових технологій (*bread, milk, water, meat, sugar, wine, beer, fruit, vegetables, money, market* тощо). Тому до секвенції нових слів має бути уведено й уже знайомі поняття та концепти, до реального словника долучено й вузькоспеціальні терміни галузі, що їх студент, уже на старших курсах, сприйматиме як «старих друзів».

Практика викладання англійської мови упродовж кількох останніх років показує, що студенти дуже сумлінно ставляться до опанування фахової іноземної мови, розуміють її кардинальну роль у сучасному суспільному житті, зокрема працевлаштуванні. Згідно з опитуваннями, найбільший інтерес для

формування «пригодницьких» історій на тему лексики являють теми «Університетське життя», «Моя майбутня професія», «Етимологія назв хімічних елементів», «Традиції харчування в різних країнах», «Овочі та фрукти у харчуванні людини», «Напої в харчуванні людини».

Через слово в людській свідомості постає картина світу, в якому існує сама людина. Через семантику понять людина виражає своє ставлення до всього, що її оточує, а також бере активну участь у пізнанні непізнаного. Мова, як і культура загалом, існує як особлива дійсність – дійсність «людина-світ». Тому курс «Іноземна мова (за професійним спрямуванням)» для студентів технологічних спеціальностей, його домінанти та головні методи роботи – зокрема й методика «Пригоди слів» – мають на меті передусім усебічне виховання особистості молодшої людини – студента, науковця, спеціаліста третього тисячоліття, здатного спілкуватися з іноземними партнерами з різних країн світу, застосовуючи усе лексичне багатство англійської мови.

ЛІТЕРАТУРА

1. КОВАЛІВ, Ю. І. (2007): Пригодницький роман. В: *Літературознавча енциклопедія: у 2-х т. Т. 2: Маадай-Кара – Я-Форма*. Київ: ВЦ «Академія», с. 269–270.
2. НАУМЕНКО, Н. В. (2014): Українська мова (за професійним спрямуванням): підручник для студентів напряму підготовки «Готельно-ресторанна справа». Київ: НУХТ.
3. Смелякова, Л. П., Скляренко, Н. К. (2002): Навчання лексичного матеріалу (формування лексичної компетенції). В: Ніколаєва, С. Ю. (гол. ред.). *Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах: підручник*. Київ: Ленвіт, с. 92–104.
4. ТИЩЕНКО, К. М. (2000): *Метатеорія мовознавства*. Київ: Основи.
5. SUCHORZEWSKI, L. (1983): Jak się do tego zabrać, czyli spór o metodę. In: *Jak zostać poliglotą*. Warszawa: PWN, s. 92–137.